

Issoria

over leven en loslaten

UITGAVE VAN
HOSPICE ISSORIA
VERSCHIJNT
TWEEMAAL
PER JAAR
OPLAGE 2.000
JAARGANG 17

zomer 2013

10 jaar Issoria

Verbouwen & verhuizen

Hoop doet leven

Officiële opening
vrijdag 20 september

Open Dag zaterdag
21 september 11-16 uur

Van de voorzitter

Dit keer op deze plek geen voorwoord van de redactie, maar één van de voorzitter. De reden: dit is een bijzonder moment. Issoria bestaat tien jaar en de verhuizing naar een nieuw pand is nabij.

Natuurlijk staan we stil bij dit jubileum. Maar we kijken ook vooruit, want we gaan een nieuwe fase in. We gaan naar een nieuw huis, dat is ingericht op basis van de ervaringen in het huis aan de Plantage. Het was lang zoeken, maar we hebben nu een prachtige plek die voldoet aan al onze eisen. Een plek waar wensen kunnen uitkomen.

Issoria voorziet in een enorme behoefte, het staat heel goed bekend en het heeft veel bijgedragen aan een ruimere bekendheid van hospices in het algemeen.

Onze organisatie ziet er nu uit zoals de oprichters het zich hadden voorgesteld. Behalve het huis waarin mensen tijdens hun laatste levensfase liefdevolle zorg en steun krijgen is er ook externe zorg: Issoria Thuis en rouwondersteuning. En vergeet vooral niet de grote kennis die is opgebouwd en die ook beschikbaar is voor anderen.

Ik wil dan ook mijn waardering en dank uitspreken voor allen die dit mogelijk hebben gemaakt - de coördinatoren, de verpleegkundigen en natuurlijk ook de vele vrijwilligers en de mensen die ons gesteund hebben en nog steunen. Namen kan ik niet noemen, want het zijn er gewoon te veel voor dit stukje.

Marcel Verburg
Voorzitter Stichting Hospice Issoria

In dit nummer

Van de voorzitter	2
Jolanda's bezoek	2
Verbouwen & verhuizen	3
Tien jaar Issoria	4
Hoop leren waarderen	6
Korte historie Burggravenlaan 11	7
Portretten van 4 bouwers	8
Ik herinner mij	10
Column J. Pennings	10
24 uur Issoria	11
Uitgelicht: IssoriaTheater en expositie	14
Praktische informatie over Issoria	15
Stichting Vrienden van Issoria	16

FOTOGRAFIE

Johan Bäckes (pagina 3, 4, 5, 15) Lideke Van Gool (pagina 2, 15, 16) Hans van der Graaf (pagina 4, 10, 12) Jacinta van Harteveld (pagina 13) Maarten van Rooij (pagina 5, 6, 7, 10, 12, 16) Thea Pieterse (pagina 14) Richard de Wit (omslag en pagina 8, 9)
Met dank voor de foto's aan: StockXCHNG (sxc.hu) op pagina 14, 16

BEZOEK JOLANDA AAN BURGGRAVENLAAN

door LIDEKE VAN GOOL

Het is een prachtige dag, begin april, als ik naar Issoria rijd om Jolanda op te halen.

Jolanda woont al een poos in de hospice. Ze blijft ondanks haar omstandigheden geïnteresseerd in bijna alles en iedereen in haar omgeving. Vaak staat ze 's avonds het gasfornuis schoon te maken of de afwas op te ruimen. 'Zolang het nog kan wil ik wat te doen hebben, anders duren de dagen zo lang.'

In maart is ze met speciaal vervoer, samen met twee verpleegkundigen, naar het Thialfstadion gereisd om schaatswedstrijden te zien. En nu wil ze een kijkje nemen in ons nieuwe pand.

Daar wacht bouwprojectleider René ons op. Na een korte rondleiding zegt Jolanda: 'Wat een pand zeg... dit ga ik niet meer meemaken.' Je zag de bouwmannen schrikken. Na een korte stilte voegt ze eraan toe: 'Of misschien toch wel...'

Naar boven in het nieuwe pand kan niet, want er is nog geen lift. 'Over een poosje, als jullie een stuk verder zijn, kom ik nog een keer kijken', zegt ze bij het afscheid.

Naschrift: Jolanda is overleden op 13 mei 2013

Naar een nieuw pand

Wilt u zien hoe mooi ons nieuwe pand na alle verbouwwerkzaamheden is geworden, dan bent u van harte uitgenodigd op de Open Dag, zaterdag 21 september van 11.00 tot 16.00 uur.

foto's JOHAN BÄCKES

Ukunt meelopen met een van de rondleidingen door het huis. Mogelijk wordt u onderweg verrast door een scène uit het Issoria Theater dat speciaal voor deze gelegen-

heid is ontwikkeld. Ook in de tuin zal van alles te beleven zijn: muziek, een activiteit voor kinderen, open podium, (informatie)markt ... U bent van harte welkom!!

Mocht u ons ter gelegenheid van het feest willen verblijden met een cadeautje, kijkt u dan eens op onze website www.issoria.nl/een-cadeau-voor-issoria voor suggesties.

10 jaar Issoria

Vier terugblikken

door ANNEMIEKE DE MAN

Annemarie Schot, verpleegkundige, werkzaam bij Issoria sinds mei 2003**Van wijkverpleging naar eigen team**

'Bij de start van Issoria werd de verpleegkundige zorg voor de gasten nog georganiseerd vanuit de wijkverpleging. Ik was een van de verpleegkundigen die hier in die hoedanigheid regelmatig kwam. In de praktijk bleek dit niet zo goed te werken en al na een goed half jaar werd besloten om een team van vaste verpleegkundigen aan Issoria te verbinden. Sindsdien is er nagenoeg 24 uur per dag een verpleegkundige aanwezig. Iedere gast heeft individueel recht op 81 zorguren per week. Wij bieden hier 168 zorguren per week en kunnen die besteden aan vijf gasten. Meer zorg per individu tegen lagere zorgkosten voor het collectief dus.'

Zorg en aandacht doseren

'Ik vind Issoria in de afgelopen tien jaar professioneler geworden. We hebben geleerd ons zo goed mogelijk open te stellen voor de wensen en behoeften van de gasten en onze eigen gedachten, normen en waarden hierover los te laten. In het begin hadden we bijvoorbeeld de gewoonte om bij aankomst en vertrek iedere gast persoonlijk gedag te zeggen. Een goed, fatsoenlijk gebruik dachten we. Maar voor de meeste gasten was dit veel te veel. Niet gek als je bedenkt dat hier per dag acht vrijwilligers, twee verpleegkundigen en één coördinator werken.'

Persoonlijk heb ik geleerd dat het niet zozeer gaat om wat je doet, maar juist ook om wat je niet doet. Mensen in hun

laatste levensfase hoeven niet zoveel meer. De kunst is om te zien wat ze wel echt nodig hebben. En om onze zorg en aandacht te doseren.'

Hans van der Graaf, coördinator, betrokken bij Issoria sinds 1997, werkzaam bij Issoria sinds 2003**Gestart vanuit de zorg**

'Voor mij is Hospice Issoria eigenlijk al begonnen in 1997. In dat jaar formeerde initiatiefneemster Jacinta van Hartevelde een groep mensen om haar heen om haar wens om in Leiden een hospice te starten daadwerkelijk van de grond te krijgen. De denktank bestond voornamelijk uit mensen met een achtergrond in de zorg; ik was er daar één van.'

Opbouwen netwerk

'Dat we gestart zijn met veel mensen uit de zorgpraktijk had voordelen, maar ook nadelen. Zo ontbrak het ons aan een netwerk bij de overheid en in het bedrijfsleven. Een netwerk dat we wel nodig hadden om bijvoorbeeld de financiering van Issoria rond

te krijgen. Het opbouwen ervan kostte ons veel tijd, waardoor het uiteindelijk ruim zes jaar heeft geduurd totdat we Issoria daadwerkelijk konden openen.'

Visie onveranderd

'In de denktank hebben we indertijd ook veel aandacht besteed aan het formuleren van onze visie en de manier waarop we in de hospice wilden samenwerken. Kernwoorden in de visie waren toen -en zijn nu nog steeds- openstaan voor mensen en ruimte geven. Openstaan voor de wensen en behoeften van gasten. En ruimte geven aan gasten, hun naasten en medewerkers om zich uit te spreken en om te leren, te groeien en zich te ontwikkelen. Door de ervaring die we

in tien jaar Issoria hebben opgedaan is onze werkwijze professioneler geworden, maar de pijlers daaronder staan nog steeds overeind.'

Monika Seltenheim, zorgvrijwilligster, werkzaam bij Issoria sinds 2003

met onze eigen gedachten, angsten en ideeën over de dood en doodgaan. Dit vanuit de gedachte dat je pas echt open kunt staan voor gasten als je van jezelf weet wat jouw relatie met de dood is. Vandaag de dag krijgen alle beginnende zorgvrijwilligers deze opleiding nog steeds.'

Opleiding

'Ik heb Issoria vanaf het begin af aan ervaren als een zorgvuldige en professionele organisatie. Zo kreeg ik, samen met mijn collega-vrijwilligers, nog voordat de deuren van de hospice opengingen een opleiding. Ik weet nog dat ik erg onder de indruk was van de manier waarop dat aangepakt werd. In de training werden we geconfronteerd

Overal bij betrokken

'Het was voor mij ook merkbaar dat de coördinatoren goed nagedacht hadden over de structuur van de vrijwilligersorganisatie en de plek die de vrijwilligers innemen in de hospice. Wij worden overal bij betrokken, mogen overal over meedenken en hebben altijd overal een stem in. Dat was toen zo en dat is nu nog steeds zo.'

Collectieve ervaring

'Wat wel anders is geworden is, is onze gezamenlijke ervaring. Tien jaar geleden startten we allemaal blanco en moesten we alles nog leren. We zagen er best wel eens tegenop om een kamer binnen te gaan; onzeker of we wel de juiste dingen zouden doen, laten, vragen of zeggen. Gelukkig kregen we veel ruimte om onze gevoelens te delen en te leren van ervaringen van anderen. Al die gedeelde ervaringen zijn nu verankerd in de groep vrijwilligers. Nieuwe vrijwilligers kunnen daarop terugvallen, vrijwilligers die al langer in dienst zijn kunnen er uit putten. Daarin vinden we elkaar en vullen elkaar prachtig aan.'

Marcel Verburg, voorzitter Stichting Hospice Issoria, werkzaam bij Issoria sinds 2002**Optimale zorg**

'Het bieden van optimale zorg aan onze gasten om het leven in de laatste fase zo mooi en dragelijk mogelijk maken. Dat was onze eerste en belangrijkste doelstelling bij de start van de hospice. Als ik kijk naar onze permanente hoge bezettingsgraad van 95% en naar de reacties van gasten en hun naasten, weet ik dat we onze visie waar hebben kunnen maken. Vanuit de hoge bezettingsgraad is Issoria Thuis ontstaan. We bieden onze kennis, ervaring en begeleiding nu ook aan in de thuissituatie.'

Kennis over palliatieve zorg ontwikkelen en verspreiden

'Tien jaar geleden moesten we nog heel vaak uitleggen wat een hospice is. Ik herinner me dat huisartsen in de beginperiode eerst kwamen kijken in Issoria voordat ze een patiënt naar ons doorver-

wezen. Inmiddels weten alle huisartsen, maar ook de ziekenhuizen en in bredere zin ook de samenleving wat een hospice is en wie wij zijn. Dat bevestigt voor mij dat we erin geslaagd zijn om onze nevendoelestelling te halen: de kennis over de palliatieve zorg te ontwikkelen en te verspreiden. Vanuit de kennis en ervaring die we dagelijks opdoen, is de rouwverwerking opgestart, geven we cursussen en organiseren we jaarlijks een symposium. Coördinator Jacinta van Hartevelde heeft zelfs met steun van velen een boek uitgegeven over onze ervaringen. Huisartsen, ziekenhuisartsen en verpleegkundigen hebben in hun dagelijkse praktijk uiteindelijk een beperkte ervaring met het overlijden van patiënten. In Issoria is dat ons dagelijks werk. Onze kennis en kunde is voor hen dan ook van grote toegevoegde waarde geworden.'

Toekomst

'De verhuizing markeert wat mij betreft een nieuwe stap in de ontwikkeling van onze zorg en onze kennis. De inrichting van het nieuwe huis is volledig gebaseerd op de ervaring van onze medewerkers. Het biedt plaats aan zeven gasten. Bewust, want ons huis moet een thuis blijven voor onze gasten en daarom moet het niet te groot worden. Hier zullen we met veel ambitie en passie blijven werken. Ons streven blijft om alles wat nog beter kan beter te doen.'

Jaar	Evenement
2013	20 september 2013 Opening pand Burgervenlaan 11
2013	16 mei 2013 Issoria bestaat 10 jaar
2013	1 november 2012 Tekening koopakte Burgervenlaan 11
2012	September 2012 Eerste druk boek: Leven in het zicht van de dood
2012	27 maart 2012 Eerste Slag om Leiden
2010	27 mei 2010 Gast Peter Ober neemt vrijwilligers Lelise wateren op
2009	12 november 2009 Ortnoeting Koningin Beatrix bij premiere Afscheidsmonologen 2007
2007	Start Issoria Thuis
2004	November 2004 Eerste cliënt rouw- ondersteuning
2004	11 mei 2004 Eerste jaarlijkse Issoria-symposium
2003	19 mei 2003 Eerste gast
2003	16 mei 2003 Opening Hospice Issoria aan Plantage 4
1997	November 1997 Eerste uitgave nieuwsbrief
1997	17 september 1997 Oprichting stichting Hospice Issoria
1997	Januari 1997 Eerste vergadering startgroep
1996	Februari 1996 Eerste idee

Hoop leren waarderen, zal leiden tot betere zorg

Hoop doet leven. Corine Nierop-Van Baalen doet er onderzoek naar. Hoop ontkent de feiten niet, maar vormt een overlevingsstrategie. De les voor zorgverleners is: zie hoop als uitdrukking van verlangen. Waardeer dat en kom daardoor tot betere zorg.

door MAARTEN VAN ROOIJ

Opgegeven zijn, maar toch hoop houden. Ik spreek Corine op een woensdagavond na een late vergadering van het palliatieve zorgteam in het Diaconessenhuis Leiden. Ze begeleidt patiënten die niet meer te genezen zijn, maar nog wel een palliatieve behandeling krijgen. Die is gericht op het verlichten van symptomen en het remmen van de ziekte. Er zijn steeds meer mogelijkheden voor palliatieve behandelingen. Dat geeft patiënten hoop. Hoop die doktoren en zorgverleners vaak strijdig vinden met het onvermijdelijk einde. Corine schrijft er een proefschrift over; de betekenis van hoop voor patiënten die letterlijk doodziek zijn.

Zie hoop als persoonlijk verlangen

Het viel haar al op tijdens haar studie en nu in haar werk dat ondanks slechte prognoses en de vaak snel verslechterende toestand, patiënten altijd hoop op iets blijven koesteren. Die hoop verandert door de tijd heen. 'Ik noem dat de dynamiek van hoop. Je moet hoop zien als een serie van roze brillen die een patiënt door de tijd heen opzet en waardoor hij of zij naar de wereld kijkt. Maar let op, men ontkent er de feiten niet mee. Dus dokters en zorgverleners hoeven de feiten niet te verdraaien', zegt Corine gedreven en bijna over haar woorden struikelend. Het gaat namelijk in de regel niet om de feitelijk realisatie van de hoop, maar veel meer

om de betekenis erachter. Dus als een doodzieke patiënt zegt dat hij nog graag een keer naar Amerika wil, dan weet hij meestal best dat dat niet kan. Hij drukt veel meer een diep verlangen uit, een persoonlijke hoop.

Weg met het ongemak bij zorgverleners

Uit haar kwalitatieve onderzoek (analyse van interviews) onder patiënten in de palliatieve fase, blijkt dat uitingen van hoop vaak leiden tot onbegrip en strijd met zorgverleners. Zorgverleners denken dat patiënten de feiten niet goed gehoord of begrepen hebben en gaan dan met de beste bedoelingen in de herhaalstand staan van die hopeloze feiten. Of ze gaan met patiënten de discussie aan over het onrealistische gehalte van de geuite wens. 'Dat is niet productief, want meestal ontkent de patiënt die feiten ook helemaal niet. En weet hij of zij ook best wel dat iets niet meer kan. Maar hij zou zo graag willen. En juist dat verlangen geeft hem of haar de moed om de nieuwe dag te doorstaan', zegt Corine: 'Het praten over de achterliggende betekenis van de hoop is dan dus veel geruststellender en bemoedigender.' Een aangepaste overtuiging bij zorgverleners is dus cruciaal. Met een passie voor het vak sluit Corine af met: 'Als we een positieve waardering geven aan hoop en wij ons ongemak ermee dus terzijde kunnen leggen, dan ben ik ervan overtuigd dat we betere zorg kunnen verlenen aan patiënten met een korte levensverwachting'.

Corine Nierop-van Baalen groeide op in het Westland en studeerde voor verpleegkundige en later verpleegwetenschappen in Utrecht. Ze werkte op oncologische afdelingen van o.a. het VU Medisch Centrum, Erasmus MC, LUMC en nu in het Diaconessenhuis Leiden. Ze won in 2007 de Amgen Oncology Nursing Award of Excellence vanwege haar bijzondere prestaties in de oncologie-verpleegkunde. Corine woont samen met haar man en drie kinderen in Oegstgeest.

Burggravenlaan in 1929; tussen stad en polder

Potloodtekening van het jongetje Bosch van uitzicht uit het pand Burggravenlaan 11

Origineel glas in lood in huiskamer

Korte historie

Burggravenlaan 11

In 90 jaar verandert het landhuis aan de Burggravenlaan 11 van familiehuis van een wolfabrikant tot één van de eerste Leidse kindercrèches, van kantoor van een verzekeringsmaatschappij en een protestants-christelijke schoolvereniging tot een hospice nu in 2013.

door MAARTEN VAN ROOIJ

Het landhuis buiten de stad

In 1915 geeft B&W van Leiden de verbindingsweg tussen de Hoogen Rijndijk naar de Heerenstraat de naam Burggravenlaan. Op dinsdag 9 september 1924 vindt in tegenwoordigheid van de familie Verheij van Wijk, de architect ir. Kruizinga en de aannemersfirma J.J. Zitma en Zonen de eerste-steenlegging plaats van het grote landhuis. Gelijkijdig met de eerste steen wordt een oorkonde ingemetseld. Het pand ligt buiten de stad. In 1938 wordt voor andere huizen aan de Burggravenlaan geadvertiseerd met de leus: "Buiten wonen en toch in de stad".

De eerste eigenaar is Jacques Guillaume Jean Verheij Van Wijk, de directeur van de wolfabriek Gebrs. Van Wijk & Co. De wolfabriek staat aan de Hogewoerd, de straat in het verlengde van de Plantage waar het 'oude' pand van Issoria staat.

De heer Verheij van Wijk is een bekende Leidenaar. Hij is o.a. voorzitter van de Kamer van Koophandel voor Rijnland,

heeft bestuursfuncties bij de Leidse Rotary, is lid van het college van regenten van het Pieter Loidanshofje en is beschermheer van de speeltuinvereniging Rondom de Watertoren.

Verheij van Wijk heeft twee huwelijken. In totaal krijgt hij 10 kinderen, die allen opgroeien aan de Burggravenlaan 11. Er werken vele werksters, dienstbodes, 'meisjes voor dag en nacht', meisjes die 'tafeldienen' of die kookster zijn voor de familie.

Van crèche naar kantoor

Mevr. Verheij van Wijk-Roem opent er in de jaren '60 de peuterspeelzaal Kruimeltje. Dat is een noviteit. De peuterspeelzaal/crèche breidt zich uit qua openingdagen in 1970. En in 1971 wordt er uitgebreid met een overblijfmogelijkheid tussen de middag. De overblijfkosten zijn fl. 1,- per kind per dag, inclusief een beker melk of karnemelk.

De heer J.G.J. Verheij van Wijk overlijdt in 1972 op 89-jarige leeftijd, mevrouw Verheij van Wijk-Roem vier jaar later.

Het pand wordt dan verkocht aan het Algemeen Assurantiekantoor Noomen. Die firma verhuist uit een pand aan het Rapenburg.

In 1986 vestigt de Protestants-Christelijke Schoolvereniging Leiden zich in het pand. Deze vereniging doet de administratie voor 13 basisscholen en 4 scholen voor middelbaar onderwijs in de regio Leiden met meer dan 10.000 leerlingen.

Vanaf nu: Hospice Issoria

Van deze schoolvereniging koopt Issoria het pand dankzij de hulp van velen. Het wordt verbouwd met oog voor oorspronkelijke details. Er worden zeven gastenkamers gerealiseerd met elk eigen sanitaire voorzieningen. Er zijn kantoorruimtes van waaruit Issoria Thuis (palliatieve zorg en rouwondersteuning bij mensen thuis) werkt. Een aantal gastenkamers heeft deuren naar de grote tuin rondom het huis of naar één van de balkons. Zo krijgt Issoria een nieuw huis dat vlak bij het centrum van Leiden staat. Geen steriel modern gebouw, maar weer een karakteristiek pand dat voelt als een thuis.

Portretten op de bouw

Aan het nieuwe Issoria hebben tientallen vakmensen gewerkt. We spraken met vier van hen. Over de bouw, vroeg opstaan, hun favoriete radiozender en de dood.

Tekst en foto's door RICHARD DE WIT

Joost Clemens, 28, Alleenstaand

Waarom heb je voor dit werk gekozen?
Als uitvoerder zie je er op toe dat al het werk goed wordt uitgevoerd. Je moet

De Uitvoerder (en timmerman)

overall een beetje bij zijn. Zorgen dat iedereen plezier heeft in zijn werk en weet wat hij moet doen. Dan gaat het vanzelf. Als kind was ik al bezig om houten meubeltjes in elkaar te zetten. Daarom ben ik timmerman geworden.

Is het anders om in een pand te werken waarin veel mensen zullen sterven?

Nee. De bouw is de bouw.

Wanneer dacht je zelf voor het eerst aan de dood?

Ik heb daar nooit over nagedacht.

Ben je bang voor de dood?

Nee. Je moet leven. Elke dag.

Wie was de laatste persoon in je omgeving die overleed?

Dat was mijn opa, twee jaar geleden. Ik mis wat hij van de geschiedenis wist. Hij had een eigen boerderij. Iedere zondag waren we daar met de familie.

Welke radiozender hebben jullie op?

Radio Veronica! De enige echte.

Hoe laat begin je?

Half zeven.

Leef je gezond?

Wat mij betreft wel.

Hoe oud wil je worden?

Zo oud mogelijk.

De Elektriciën

Waarom heb je voor dit werk gekozen?

Ik was hiervoor al altijd bezig met draadjes en elektra.

Is het anders om in een pand te werken waarin veel mensen zullen sterven?

We kregen aan het begin te horen dat we een hospice gingen bouwen. Hiervoor had ik daar niet van gehoord. De mensen moeten een mooi en rustig einde krijgen hier, maar ik zie het wel gewoon als werk.

Wanneer dacht je zelf voor het eerst aan de dood?

Op jonge leeftijd, toen mijn opa overleed.

Ben je bang voor de dood?

Nee. Als je je daar druk om maakt, dan kun je elke dag met samengeknepen billettjes naar buiten.

Wie was de laatste persoon in je omgeving die overleden is?

Een vriendin van mij, afgelopen juni.

Hoe is dat gebeurd?

Politie onderzoek wees uit dat het waarschijnlijk door huiselijk geweld is gebeurd.

Welke radiozender hebben jullie op?

Veronica, maar ik luister liever naar Radio 538.

Hoe laat begin je 's ochtends?

Zeven uur. De rest zit van half zeven tot zeven koffie te drinken. Persoonlijk zou ik zeggen: een uur of negen is ook niet erg.

Niels van Gilzen, 26, bijna samenwonend, bouwt zijn eigen huis in Rijnsburg

Leef je gezond?

Ja, al sport ik door de bouw van mijn huis in de avonduren nu te weinig.

Hoe oud wil je worden?

Zolang het leven me geeft.

De Loodgieter

Waarom heb je voor dit werk gekozen?

Omdat het afwisselend is.

Is het anders om in een pand te werken waarin veel mensen zullen sterven?

Het heeft een andere betekenis voor mij. Ik ben gespecialiseerd in het maken van over het algemeen heel luxe badkamers. Dan maak ik iets moois voor mensen. Hier staat functionaliteit voorop.

Wanneer dacht je zelf voor het eerst aan de dood?

Ik was vrij jong. In mijn grote familie waren neven en nichten al bejaard toen ik een tiener was. Ik sta er de laatste tijd vaker bij stil. Dat komt omdat ik op een leeftijd ben, waarop mensen in de naaste omgeving komen te overlijden. Het afgelopen jaar had ik acht

Michiel Windrich, 50, Samenwonend

begravenissen, waaronder die van mijn moeder.

Wie was de laatste persoon in je omgeving die overleden is?

Een collega van 56 die ik twintig jaar van nabij heb meegemaakt. Ik realiseer me elke dag weer dat ik er wat van moet maken. Het kan morgen over zijn. Ik heb gelukkig een positieve levensinstelling.

Welke radiozender hebben jullie aan?

Veronica. Die zender interesseert me niet. Ik luister veel naar Sublime FM, de jazz zender.

Hoe laat begin je?

7 uur. Ik sta half zes op en doe rustig aan.

Leef je gezond?

Redelijk. Volgens de wet heb je bij twee alcoholische consumpties per dag al een alcoholverslaving. Die zou ik dan hebben.

Hoe oud wil je worden?

In mijn familie zijn ze ver boven de tachtig geëindigd. Het heeft te maken met gezond eten en je conditie een beetje op peil houden, maar ook dat je iedere dag plezier hebt.

Denk je dat je de tachtig haalt?

Ik denk het niet. (Lacht hard)

Wil je nog wat toevoegen?

We hebben gemerkt dat het hier een rustige plek is. Een schril contrast met de rest van de stad. Ik heb al gezegd dat het mij een mooie plek lijkt om mijn laatste dagen te slijten.

De Ventilatietechnicus

Waarom heb je voor dit werk gekozen?

Omdat ik er geld voor kreeg.

Is het anders om in een pand te werken waarin veel mensen zullen sterven?

Daar moet je niet bij nadenken. Ik doe ook bejaardenhuizen en ziekenhuizen en als ik bij elk object voor me zou zien wat er in gaat plaatsvinden, dan word ik te emotioneel betrokken. Je kunt beter wat afstand nemen van je werk.

Wanneer dacht je zelf voor het eerst aan de dood?

Ik was twaalf. Toen overleed een vriendje van mijn broertje. Hij viel in een container. Dat was een shock. Ik heb het zelf niet gezien, maar ik kende zijn ouders en ging naar de begrafenis. Daarna zijn jonge vrienden van me gestorven. Eén van 25 door een auto-ongeluk en een ander door een ongeluk met een rooimachine. Mijn opa's en oma's zijn overleden. Een voormalig klasgenoot. En een voetbaltrainer. Ik

Sjoerd van Zonneveld, 34, getrouwd, twee kinderen van zeven (Mats) en drie (Timo)

ben wel een klein beetje gewend aan de dood.

Ben je bang voor de dood?

Nee. Het ligt eraan op welke manier ik zou sterven. Het liefst in mijn slaap. Ik geloof niet dat er hierna nog iets is. Ik zou wel inzitten over de mensen die ik achterlaat.

Wie was de laatste persoon in je omgeving die overleden is?

Dat was een oom van mij. Afgelopen december. Hij was nog maar 63 maar al dement. Ik had niet veel contact met hem. Zijn dood was beter voor hemzelf. Dat klinkt niet leuk voor mijn tante en

voor zijn kinderen, maar dat zeggen ze zelf ook. Het doet me wel wat hoor, vooral het verdriet van mijn tante.

Welke radiozender hebben jullie op?

Hier Veronica. Ik luister liever naar Radio 2. Betere muziek, interessante onderwerpen.

Hoe laat begin je 's ochtends?

Vijf over zes. Vroege vogels pakken de grootste wormen.

Leef je gezond?

Nee. Ik moet gezonder eten en meer aan sport doen en meer slapen.

Hoe oud wil je worden?

Gezond wel 100, niet gezond wil ik zo snel mogelijk klaar zijn.

Denk je dat je de 100 haalt?

Nee. Daar doe ik te veel leuke dingen voor.

Wil je nog wat toevoegen?

De gemeente zou meer geld kunnen aanwenden voor dit soort projecten.

IK HERINNER MIJ

Als je op vakantie bent, kom je regelmatig herinneringsmonumentjes voor overledenen tegen. Iedere cultuur heeft zijn eigen stijl. Hier één uit de Eifel in een bos in Duitsland en een huisaltaartje zoals je die in bijna ieder huis in Noord-Vietnam kunt vinden.

Heeft u ook een foto voor deze rubriek? Stuur hem dan aan info@issoria.nl. Graag in zo hoog mogelijke resolutie.

BUURVROUW

Tot nu toe ben ik vijf keer verhuisd. Gemiddeld verhuizen Nederlanders zeven keer in hun leven. Er zijn grote verschillen. Zo is mijn buurvrouw Rie in haar leven slechts twee keer verhuisd.

Aan de laatste verhuizing ging een verbouwing vooraf. Ik dacht dat het mannelijk was een eigen huis grondig te verbouwen. Dat is het misschien. Maar het is ook gekkenwerk voor een ongeschoolde huis-tuin-en-keukenklusser als ik. De eerste weken huilde ik van de spierpijn.

Na zes maanden wist ik van tegelijk, twee-bij-drieën, gipsplaat, stucen, meterkasten, grondverf, Braziliaans riemhout, glas in lood en de riolering. Het meeste leerde ik van vaklui. De kennis van de riolering kwam van de buurvrouw. De riolering van gresbuis moest

vervangen worden, maar hoe kreeg ik die dikke zware buizen weg?

‘Laten liggen’, zei buurvrouw Rie, ‘je kunt de PVC pijp er netjes doorheen leggen. Dat heeft mijn man destijds ook gedaan.’

Zo heb ik het gedaan.

J. Pennings

Toen de verbouwing af was, huilde ik weer. Van geluk. We konden er in. Dat geluk sleet omdat ik steeds meer dingen zag die beter hadden gekund. We zijn nu ruim tien jaar verder. Verhuizen zit er niet in, maar ik heb al bijna weer zin in een grote verbouwing.

24 uur Issoria

Wat gebeurt er achter de deur van het huis aan de Plantage waar mensen hun laatste levensfase doorbrengen? Sommige Leidenaren noemen het ‘het dodenhuis’ en denken dat er een sombere sfeer hangt. Onze redacteur bracht donderdag 18 april door in Issoria om te zien wat er zich in een etmaal afspeelt. Zij begaf zich bewust niet in de gastenkamers in verband met privacy en de rust van de gasten. Daardoor blijft een deel van wat zich in het huis afspeelt onbelicht. Om privacy-redenen staan de achternamen ook niet vermeld.

door JESSICA SMEENK

Verpleegkundigen Pien en Winny van zorgorganisatie Activite dragen in de huiskamer hun dienst over aan zorgvrijwilligers Corry en Trees, die dienst hebben tot elf uur. Aan de orde: bijzonderheden over de gasten en huishoudelijke zaken. Bij elke wisseling van diensten is er zo’n overdracht.

Na de overdracht lezen Trees en Corry de gastendossiers om op de hoogte te raken van alle details die ze moeten weten voor een optimale verzorging van de gasten. Corry is ongeveer twee jaar vrijwilliger, Trees ruim een half jaar. De ochtendienst is rustig omdat twee gasten veel verzorging zelf doen. De twee vrijwilligers vinden de sfeer in huis goed. Alles is erop gericht het verblijf voor de gasten zo goed en comfortabel mogelijk te maken.

07.30 De voordeurbel gaat. Twee monteurs komen voor het onderhoud van de brandmeldinstallatie. ‘Wij laten de toeters en bellen afgaan.’ Daarop gaat straks iemand de gasten eerst nog wel even voorbereiden.

08.00 Coördinator Erna komt binnen via de tuindeur. Haar eerste vraag: ‘Hoe gaat het met Corrie?’ Ze vertelt dat ze woensdag naar de uitvaart is geweest van een vorige week in Issoria overleden mevrouw. Ook zij leest allereerst de dossiers, net zoals later alle medewerkers die aan hun dienst beginnen.

Wie zijn de gasten?

Corrie: drie weken gast bij Issoria. Heeft op de Plantagekamer vrijwel steeds gezelschap van haar echtgenoot Paul. Haar toestand gaat achteruit. Desondanks is ze een week geleden nog met Paul in de auto naar een vriendin in Dordrecht geweest. **Jacques:** verlaat de Tuinkamer nauwelijks. Is iets opgeknapt na aanpassing van zijn medicatie. Eet haast niet meer, behalve wat soep. Drinkt cappuccino’s met slagroom. ‘Maar hij geniet van alle aandacht.’ Jacques is te gast sinds augustus. Zijn zoon en dochter komen vaak op bezoek. **Jolanda:** gast sinds januari. Was vannacht erg onrustig omdat ze naar eigen zeggen ‘de angst voor de dood niet uit haar lichaam krijgt’. **Yvonne:** sinds februari in de Waardkamer. Ze krijgt veel bezoek van haar dochter en ze gaat nog veel naar buiten. Nu probeert ze haar dag- en nachtritme te herinvinden na een periode van heel laat gaan slapen en heel laat opstaan.

08.30 Erna gaat naar het kantoor. Op het bureau veel memo’s die acties vereisen. Ze moet zich voorbereiden op het tweewekelijks interdisciplinair overleg, dat om twaalf uur begint. Daarbij bespreken een vrijwilliger, een verpleegkundige, de pastor, de coördinator, een palliatief consultant en soms een huisarts hoe het met elke gast gaat.

De sfeer in huis is goed

08.50 Verpleegkundige Pauline arriveert, zij blijft tot één uur. Kort daarna komt de man van Corrie naar de keuken voor koffie en een praatje. Hij vertelt: ‘Corrie wilde zo graag nog een keer naar haar vriendin Coby in Dordrecht dat ik de auto zo heb ingericht dat ze de reis

liggend op een matras kon maken. Het was wel erg vermoeiend voor haar, maar ze vond het fijn.’

09.00 Pauline neemt waar nodig actie bij apotheek of huisarts. Daarna kijkt ze wie wakker is en wie hulp nodig heeft bij wassen of douchen.

Jacoline, hospice-assistente, arriveert. Ze overlegt met Erna wat er vandaag te doen is. Jacoline en de drie coördinatoren zijn de enige betaalde krachten van Issoria. De verpleegkundigen en de twee schoonmaaksters zijn in dienst van Activite.

Er komt een telefoontje voor Erna, van de alarmcentrale. Daar denken ze dat het brandmeldsysteem gesaboteerd wordt. Erna legt uit wat er wel aan de hand is. Trees maakt een ontbijtje voor de vrienden.

Vrijwilligers aan tafel in gesprek

din van Corrie die is blijven logeren. Pauline geeft medicijnen.

09.30 Het is nog rustig omdat de gasten van dit moment langslapers zijn die op hun kamers ontbijten.

09.40 Een monteur komt de brandmelder in de keuken testen.

09.55 Trees komt de keuken in met gewassen kleding van Jacques. Daarna gaat ze de was van Yvonne in de machine op zolder doen. Een wollen vest wast ze op de hand, net als Yvonne thuis zou doen.

Corrie belt. Trees gaat naar de Plantagekamer om te horen wat ze voor haar kan doen. Corrie wil graag dat er wat schoongemaakt wordt. Een zorgvrijwilliger zal dat doen als Corrie onder de douche is. Samen met de dames van de schoonmaak houden de zorgvrijwilligers het huis schoon.

10.05 Het brandalarm gaat af met een doordringend geluid. Gelukkig wist iedereen dat dit ging gebeuren. Verpleegkundige Annemarie is gearriveerd. Zij werkt tot twaalf uur en op verzoek van Pauline checkt zij de medicatie van Corrie.

Annemarie vertelt dat ze thuis al aan het werk dacht. Net als Pauline trouwens, die onder het uitlaten van de hond bedacht dat ze Jacques, die niet iedere dag onder de douche wil, misschien vandaag zou kunnen douchen.

10.17 Corrie gaat met hulp naar de douche op de eerste etage. Vrijwilliger Corry maakt van de gelegenheid gebruik om het gevraagde schoonmaakwerk te doen. Corrie's man Paul komt even de keuken

in. Hij vertelt dat hij al anderhalf jaar lang intensief voor haar zorgt. Ze is sinds 3 weken in Issoria na een ziekenhuisopname. Hij is blij dat hij in het ziekenhuis van het bestaan van Issoria hoorde en dat er plaats voor haar was. Hij gaat elke dag even naar huis om voor de katten te zorgen. Zaterdag gaat hij een nacht naar huis. Dan slaapt zijn zus bij Corrie.

10.45 Vrijwilligers Marianne en Diny van de elfuurdienst komen binnen.

De vrijwilligersdienst van 11 tot 15 uur is veel drukker dan de vroege dienst. Er komen artsen en bezoek, alle gasten zijn wakker. Soms lunchen er bezoekers mee met de gasten en er zijn vergaderingen. Trees gaat naar huis. De poes van de burens loopt in de tuin. Ze wil naar binnen in de keuken, maar dat mag niet. Poes gaat vaak op bezoek bij Jacques, die haar door zijn 'eigen' tuindeur kan binnenlaten.

11.15 Bezoek voor Corrie belt aan. Jacques gaat met Pauline naar de douche. Diny ruimt zijn kamer op en verschoont zijn bed.

In de gastenkamers heerst meestal rust. De keuken daarentegen is het drukke middelpunt van Issoria. Altijd zitten er mensen. Om dingen te bespreken, om te lezen of met elkaar te praten.

11.50 Diny inspecteert de koelkast om te zien of er nog iets nodig is voor de lunch. Op het boodschappenlijstje komen melk, karnemelk en brood. Marianne gaat naar de supermarkt.

Bernadette van het specialistenteam van Activite komt voor de medicijnpompen van twee gasten. 'Wij zijn met zijn achten. Wij doen technische dingen als infuuspompen.'

Pauline en Corry gaan naar het interdisciplinair overleg. Erna waarschuwt Diny dat de fysiotherapeut van Corrie komt en dat zij hem graag even wil spreken voor hij naar zijn cliënt gaat, ook als dat tijdens het interdisciplinair overleg is. Een minuut later is hij er al.

12.15 Marianne is terug met de boodschappen. Bernadette gaat even bij Corrie kijken. Diny heeft de tafel gedekt.

12.40 De fysiotherapeut gaat weer weg. Hij vraagt de vrijwilligers aan Erna te zeggen dat het goed is gegaan. Yvonne komt lunchen in de keuken. Ze vertelt dat ze Issoria een geweldige plek vindt. 'Ze zorgen zo goed voor je. Daar moest ik eerst wel even aan wennen, dat je steeds mag zeggen wat je wilt en dat ze je wensen vervullen.' Ze voelt zich opgeknapt door al die verwennerij. Ook Jolanda komt beneden eten. Het overleg is afgelopen en pastor Henk en Erna komen de keuken in. Henk krijgt een kop soep.

13.30 Yvonne's huisarts arriveert. Ze gaan naar boven. De tafel is afgeruimd, de vaatwasser draait. Jacqueline vertrekt naar huis. Diny gaat een wasje draaien.

13.50 De huisarts van Yvonne komt weer de keuken in. Hij noteert in haar dossier een aanpassing in de medicatie.

Diny zet vuilnis in de schuur. Zij en Marianne werken de dossiers bij. Nu is er in de middag een paar uur geen verpleegkundige. Na de verhuizing zal er 24 uur per dag verpleegkundige hulp in huis zijn. Vanmiddag is er maar één zorgvrijwilliger, Margreet.

14.40 Verpleegkundige Marianne meldt zich.

14.45 Weer bezoek voor Corrie en een paar tellen later komt Margreet binnen.

15.00 De voordeurbel. Een bezoeker voor Corrie, die graag een parkeerkaart voor haar auto wil.

15.15 Kookvrijwilliger Joop arriveert. Hij laat zich leiden door de wensen van de gasten. Hij kookt eenmaal in de week in Issoria.

15.20 De fysiotherapeut van Yvonne belt aan. Ze gaat met hem naar boven.

Margreet kijkt wat voor boodschappen nodig zijn. Altijd nodig: vanillevla, appelmoes, slagroom. Margreet inventariseert wat de gasten willen eten. 'Het zijn vaak maar kleine beetjes. Alleen Yvonne eet goed.' Na de inventarisatie gaat Joop boodschappen doen. Behalve de vier gasten eten Paul en verpleegkundige Joke van de avonddienst mee. Wie geen gast is, eet wat de pot schaft en betaalt een bijdrage.

15.55 Verpleegkundige Marianne belt met een huisarts over onduidelijkheid rond de medicatie van een gast. Daarna gaat ze medicijnen klaarzetten voor het komende etmaal en ze checkt of er voldoende voorraad is.

16.30 Joop begint met koken. Hij is tegen het gebruik van pakjes, zakjes en kant-en-klare producten. Uitzondering: een blikje soep voor een kleine eter.

Voortdurend wisselen coördinator, vrijwilligers en verpleging dingen uit. Ze zijn goed op elkaar ingespeeld en dat wordt door die frequente uitwisselingen alleen maar beter. Ze springen elkaar bij waar mogelijk. Een half woord is vaak genoeg.

17.12 Gast Yvonne belt vanuit de Waardkamer. Verpleegkundige Marianne gaat even kijken wat er is, ook al is het de gewoonte dat de zorgvrijwilligers dat doen. Yvonne wil graag weer naar beneden en vraagt daarvoor hulp.

17.25 Gezellige geluiden uit de kookhoek. Yvonne leest aan de keukentafel de krant en Margreet een tijdschrift.

17.50 Verpleegkundige Joke arriveert.

Aan tafel. Veel verschillende hapjes. Yvonne smult maar Jolanda zegt dat het haar niet smaakt. 'Mijn smaakgevoel is weg.'

18.30 De zoon van Jacques arriveert.

18.50 De vrijwilligers Alice en Ingrid zijn er.

Jolanda zegt dat ze niet weet of ze wel of niet iets zal doen aan haar verjaardag. De andere aanwezigen zeggen allemaal hetzelfde: het is haar laatste verjaardag en ze moet gewoon doen wat zij wil. Uiteindelijk besluit ze iets gezelligs in kleine kring te doen.

19.10 De zoon van Jacques vertrekt. Een paar minuten later gaat Yvonne naar boven. Jolanda vult na het eten de vaatwasser en ze ruimt alles samen met Alice op. 'Ik kan niet lang stilzitten.'

19.25 Weer bezoek voor Jacques. De twee bezoekers bedienen zichzelf in de keuken van koffie en koekjes. Ingrid vertelt dat ze sinds bijna een jaar vrijwilliger is. Ze kende Issoria omdat er al een paar keer kunst van haar is geëxposeerd. Alice is al vanaf het begin van Issoria vrijwilliger. Zij doet twee diensten van vier uur per week.

19.32 Paul komt zeggen dat het niet zo goed gaat met Corrie. Joke gaat bij haar kijken.

Vlak voor achten is Yvonne weer beneden met haar schoonzus en haar neef die op bezoek zijn. Ze drinken koffie en thee en halen herinneringen op. Paul komt in de keuken koffie halen en een praatje maken. Hij gaat terug naar de Plantagekamer als hij wordt geroepen.

20.30 De zorgvrijwilligers zitten met verpleegkundige Joke en Jolanda in de huiskamer voor de tv: 2 voor 12 begint. Daarna verkassen ze weer naar de keuken voor een potje Rummykub.

Yvonne heeft nieuw bezoek: haar dochter. Ze zitten ook in de keuken. Tegen kwart voor tien zijn de Rummykubspelers klaar. Ze besluiten een potje te gaan jokers en Yvonne en haar dochter

doen mee. Tegen tien uur vertrekt de zoon van Jacques na zijn tweede korte bezoeken van die avond.

22.40 De verpleegkundigen José en Divera komen binnen. Yvonne en haar dochter zijn na het jokeren in de keuken gebleven. Het bezoek duurt uiteindelijk tot na half twaalf. Dan zijn de avondvrijwilligers al een poosje naar huis.

23.30 Paul komt naar de keuken. Hij spreekt lang en openhartig met José.

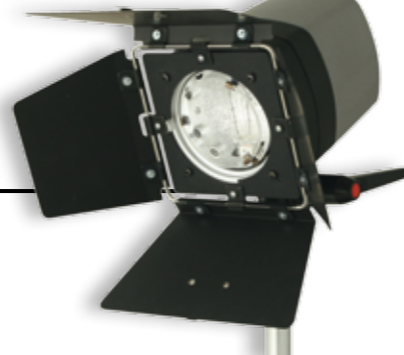

José gaat Jacques instoppen en zijn gordijnen dichtdoen. Divera gaat nog even naar boven. Vanaf half één is het rustig. Een tijdje ritselen de pagina's van de dossiers. José en Divera praten met tussenpozen. Enkele bezoeken aan de Plantagekamer, een verzoekje van Yvonne en een blik in de kamer van Jacques. José: 'Maar het kan ook heel anders gaan, als gasten niet kunnen slapen of als ze heel onrustig zijn.'

Het einde van de nacht komt in zicht. Buiten wordt het lichter, binnen werken de verpleegkundigen de dossiers van de gasten bij. Tegen zeven uur arriveren zorgvrijwilligers Bert en Marja. De overdracht nog en dan gaan José en Divera naar huis. De 24 uur in Issoria zijn voorbijgevlogen.

Elke week staat er een nieuw prachtig boeket op de keukentafel. Dat is te danken aan Thijs Hemmes. Hij bood tijdens een veiling op 'een jaar lang elke week bloemen', gratis beschikbaar gesteld door 'de Bloemenboot'. Zijn bod was het winnen- de en hij doneerde de bloemen aan Issoria.

uitgelicht

Het mes van Paul Bokslag

door TON SCHEER

Daar komt het mes. Het kleine, maar gevaarlijk scherpe mes van Paul Bokslag. Met eindeloos geduld en minutieuze vormvastheid maakt Paul honderden sneetjes. En dan begint het pas een heel klein beetje vorm te krijgen.

Het toepassen van ambachtelijke technieken in een tijd dat de computer alomtegenwoordig is, ligt niet erg voor de hand. Het resultaat van dat handwerk is de komende weken te bewonderen in het nieuwe Issoria, waar Paul Bokslag zijn werk exposeert.

‘Door toepassing van contrast en lijn heeft mijn werk op het eerste gezicht wel wat grafische kenmerken, maar mijn proces is dat zeker niet, er komt geen computer of drukpers aan te pas. Zittend aan een grote tafel werk ik met vellen papier, een grote snijmat en kleine mesjes, langzaam, over langere periodes en zonder uitgebreide voorbereidende schetsen.’

Die grote tafel staat in het Ierse stadje Kilkenny. Daarheen is de in Leiden opgeleide Paul Bokslag in 1999 verhuisd om een kunstcentrum voor mensen met en zonder verstandelijke beperking te starten (www.kcat.ie). Hij geeft daar nog

steeds met veel plezier les en geniet er van de wederzijdse inspiratie tussen leraar en studenten en tussen de verschillende groepen studenten onderling.

Bij zijn vertrek uit Leiden liet Bokslag een erfenis na, die vooral opvallend is voor iedereen die iets met Issoria te maken heeft: het logo van Issoria. ‘Ik studeerde in de tijd dat Issoria werd opgezet kunstzinnige therapie in Leiden en ik kreeg via via het verzoek een logo te ontwerpen. In gestileerde vorm stelt dat logo natuurlijk een vlinder voor, maar ik heb er ook het beeld van een vlam en een dak in proberen te verwerken. Het lijkt erop dat het logo tot de verbeelding spreekt, want mensen zien er ook andere dingen in.’

‘De expositie in Issoria omvat een twintigtal abstracte papierwerken, die ik al eerder in Ierland geëxposeerd heb. Ik ben vooral geïnteresseerd in gebaar, beweging en vorm. Spelend met voorgrond en achtergrond, licht en donker en door langzaam elementen toe te voegen (of beter gezegd weg te nemen), groeit het werk op organische wijze en bouwt het energie op. Het is een langzaam en soms bijna meditatief proces. Wat overblijft is een fijn en kwetsbaar netwerk van een enkel vel papier.’

Paul Bokslag aan het werk in zijn atelier in Kilkenny

IssoriaTheater

door THEA PIETERSE

Kort voor de opening van het nieuwe Issoriapand is de première van het IssoriaTheater. In dit stuk van theatermaker Geert van der Velden laten de spelers zien hoe het is om in een hospice te zijn en hoe daar wordt geleefd. Vrijwilligster Jeanne Taal gebruikt een pikante woordspeling: ‘Bij ons is het geen dooie boel!’

Alle acteurs zijn zorgvrijwilliger of verpleegkundige. In tien scènes vertellen zij hun verhalen uit het alledaagse leven bij Issoria met woorden, dans en muziek. Ook gast Jolanda doet mee: zij vertelt op film hoe zij het in Issoria heeft. Maar ze kan er niet bij zijn; enkele weken na de opname is zij overleden.

De voorstelling gaat niet alleen over de sterfenden en hun naasten, maar wil ook verbeelden dat omgaan met de dood niet alleen eng, zwaar en verdrietig is. Je hoort het dikwijls na een overlijden: ‘Het was toch een mooie tijd. We zijn dicht bij elkaar geweest.’ Verpleegkundige Pien Veldhuizen: ‘Wij willen graag uitdragen wat omgaan met mensen die gaan sterven zo bijzonder maakt. Wat je ervan leert, hoe het je eigen wereld verandert. Dat het een voorrecht is dit te doen in zo’n liefdevolle omgeving, waar respect is voor de gasten, naasten, medewerkers en vrijwilligers.’

Theaterstuk ‘Hospice Issoria leeft’.

Data: di 3, woe 4, vrij 6 september (uitverkocht!), aanvang 20.00 uur

Locatie: Burggravenlaan 11, Leiden.

Entreprijs: Vrijwillige bijdrage

Reserveren: mail naar info@issoria.nl

Met financiële steun van Lions Oude Rijn, Druckerfonds Leiden, Cultuurfonds Leiden, Monuta Charity Fund.

Wat kan Issoria doen voor u, wat kunt u doen voor Issoria?

< Nieuw & Oud ^

vrijwilligers. Issoria Magazine wordt kosteloos gedrukt door Okay Color Graphics Alphen a/d Rijn in een oplage van 1.600 stuks.

OKAY COLOR
GRAPHICS

Wat we bieden

Issoria biedt zorg aan mensen in de laatste levensfase en hun naasten. Daarnaast heeft de stichting het bevorderen van de integratie van het stervensproces in het dagelijks leven tot doel.

Zorg in de hospice

In de nieuwe sfeervolle stadsvilla aan de Burggravenlaan 11 in het centrum van Leiden kunnen we zeven gasten en hun naasten ontvangen. Een team van vrijwilligers en verpleegkundigen verleent, in nauw overleg met de gast, de naasten en de eigen huisarts, zorg. We proberen hierbij zoveel mogelijk rekening te houden met de eigenheid van iedere gast, speciale wensen en behoeften.

Zorg thuis

Voor mensen die liever (zo lang mogelijk) thuis willen blijven is er Issoria Thuis. Samen met degene die gaat sterven en de naasten verkennen we welke ondersteuning thuis nodig is en hoe die in te zetten. Dit kan variëren van hulp bij de inzet van praktische ondersteuning, psychosociale begeleiding tot 24-uurs bereikbaarheid.

Zorg na het overlijden

Voor mensen die na het verlies van een dierbare, al dan niet binnen Issoria, behoefte hebben aan extra onder-

steuning is er de mogelijkheid van rouwondersteuning. Hiervoor is een speciaal opgeleide groep vrijwilligers beschikbaar.

Uitdragen van expertise

Issoria draagt haar opgedane kennis en ervaring graag uit. Wij verzorgen voor diverse doelgroepen lezingen en themabijeenkomsten op het gebied van palliatieve zorg en rouw. Een training of scholing op maat behoort ook tot de mogelijkheden.

Hoe we zijn georganiseerd?

Hospice Issoria is georganiseerd in drie stichtingen. De Stichting Hospice Issoria die verantwoordelijk is voor de dagelijkse exploitatie. De Stichting Vrienden van Issoria die zorgt voor de broodnodige extra financiële middelen. En de Stichting Burggravenlaan waarin de aankoop en het bezit van het pand Burggravenlaan zijn ondergebracht. Bij Issoria zijn drie betaalde coördinatoren en 1 hospiceassistent in dienst. Er werken verder meer dan 100 vrijwilligers.

Voor wie is Issoria Magazine?

Issoria Magazine verschijnt tweemaal per jaar en geeft een beeld van ons werk. Het wordt verspreid onder onze donateurs, professionele relaties en de eigen vrijwilligers. Het blad wordt gemaakt door

Gebruik maken van ons aanbod

Wilt u gebruik maken van onze hulp voor uzelf of voor een familielid, bel ons dan. Samen met u wordt dan bekeken wat het beste bij uw zorgbehoefte past. Aarzel niet, onze missie is u de best passende ondersteuning te bieden in en rond de laatste levensfase.

Onze gegevens

Bezoek- en postadres:
Plantage 4, 2311 JC Leiden
(tot eind september),
Burggravenlaan 11,
2313 HM Leiden
(per eind september 2013)
Tel: 071 – 514.22.75
Mail: info@issoria.nl
Website: www.issoria.nl
Rekeningnummer Vrienden van Issoria: 892.838.426

Issoria

De naam Issoria is afgeleid van Issoria lathonia, de kleine parelmoervlinder. Een vlinder die uit zijn cocon kruipt en naar het licht opstijgt wordt in veel culturen gezien als beeld van het sterven van de mens.

Stichting Vrienden van Issoria

AL 24 ACTIES VAN DE FANTASTISCHE € 1.001-CLUB!

Begin 2013 startte José Neuteboom de Fantastische 1.001 euro-club. Zij zoekt 100 actievoerders die in twee jaar tijd ieder € 1.001 voor Issoria 'verdienen' met ieder een eigen actie. Als het haar lukt, levert dat dik honderdduizend euro op voor Issoria. En in zes maanden tijd heeft José al 24 actievoerders geronseld! En sommigen hebben het streefbedrag al binnen. Groepen marathonlopers hebben een veelvoud bijeengebracht en de op 15 juni gehouden vrij- en kunstmarkt bij de Bernardus(scheepjes)kerk in Hazerswoude-Rijndijk leverde € 3.000 op. Kijk voor meer informatie over alle acties op de website van Issoria: <http://www.issoria.nl/1001europrojecten>. Doe mee (koop zelf geweven theedoeken of haal een kok in huis) en steun Issoria! En wilt u uw eigen actie starten om € 1.001 bijeen te krijgen, mail dan met jose.neuteboom@online.nl over uw idee. Zij helpt u op gang en maakt u lid van de Fantastische € 1.000-club.

AANSCHAF EN VERBOUWING BURGGRAVENLAAN GAAN NIET TEN KOSTE VAN DE ZORG

Het pand aan de Burggravenlaan 11 is gekocht door een aan Issoria gelieerde stichting. De Stichting Burggravenlaan verbouwt en beschermt het gemeentelijke monument om het vervolgens te verhuren aan de Stichting Issoria. De financiering bestaat voor een deel uit de opbrengst van de verkoop van het oude pand aan de Plantage, voor een ander deel uit een lening van de Rabobank en het restant is geleend door een aantal particulieren, de zgn. 'funding fathers'.

De leningen zullen worden afgelost uit bijdragen die diverse fondsen hebben toegezegd en door giften/donaties (inclusief giften van de 'funding fathers'). De resterende schulden zullen in de komende jaren afgelost gaan worden uit de opbrengsten van allerlei sponsoracties, georganiseerd door de Stichting Vrienden van Issoria.

We hebben al veel geld ontvangen. Maar er is nog veel meer nodig. Wilt u bijdragen, wordt dan donateur. En wilt u echt met een heel fors bedrag helpen, neem dan contact op met de Stichting Vrienden van Issoria.

Op het sponsorbord in de voortuin van de Burggravenlaan is te zien welke organisaties ons steunen. Uiteindelijk moet het huis lastenvrij zijn en zullen dus alleen onderhoudskosten overblijven. Kortom: De exploitatie van het pand aan de Burggravenlaan 11 gaat dus niet ten koste van de zorg die Issoria verleent.

EEN GASTENKAMER KOST GELD

Ziektekostenverzekeraars vergoeden tussen €25,- en €35,- per dag. De kosten per kamer per dag zijn hoger. De subsidie van het ministerie van VWS is niet kostendekkend. Daarom heeft Hospice Issoria ieder jaar een exploitatie-tekort. Uw donatie is dus hard nodig om de begroting sluitend te krijgen.

Word donateur!

Vul het formulier in dat u aantreft in dit blad of download via www.issoria.nl/worddonateur